

MADAM ORKIESTRA. OSIĄGNIĘCIA I DOROBEK NAUKOWY PROFESOR TERESY SASIŃSKIEJ-KLAS

AGNIESZKA HESS

Institut Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej
Uniwersytet Jagielloński

O Pani Profesor Teresie Sasińskiej-Klas z pewnością można napisać, że jest wybitną solistką i równocześnie wyśmienicie gra w zespole. Umiejętności te nabyła w latach 1966–1971 w krakowskiej Szkole Muzycznej II stopnia na Wydziale Nauczania Muzycznego. Ukończyła kierunek dyrygowanie. Dyplom przygotowywała w klasie prof. Krzysztofa Missony. Już w szkole średniej interesowała się szeroko rozumianą problematyką społeczną. Podążając za swym przeznaczeniem, w 1965 roku rozpoczęła także studia z zakresu socjologii na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego (UJ). Jej praca magisterska dotyczyła genezy zainteresowań muzycznych studentów Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej (PWSM; obecnie: Akademii Muzycznej) w Krakowie. Rozprawa została przygotowana i obroniona (w 1970 roku) pod kierunkiem naukowym wybitnego uczonego – ucznia Maxa Webera – prof. zw. dr. hab. Pawła Rybickiego. Pracę zrecenzował zaś znany kompozytor, profesor PWSM w Krakowie, Bogusław Schaeffer. Dzisiejsza Pani Profesor uzyskała tytuł magistra, otrzymując dyplom z wyróżnieniem.

✉ Adres do korespondencji: agnieszka.hess@uj.edu.pl

Ostatecznie – szczęśliwie dla polskiej nauki – zrezygnowała z kariery muzycznej. Po ukończeniu studiów socjologicznych, w lutym 1971 roku, magister Teresa Sasińska-Klas podjęła studia doktoranckie w Instytucie Nauk Politycznych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Pierwszego października 1973 roku została zatrudniona w tymże instytucie w Zakładzie Instytucji Prawno-Politycznych, kierowanym przez jej promotorkę prof. dr Marię Borucką-Arctową. Pracę doktorską zatytułowaną „Aktywność społeczno-polityczna młodego pokolenia wsi. Założenia a rzeczywistość” obroniła 1 czerwca 1977 roku. Recenzentami doktoratu byli prof. dr hab. Bronisław Gołębiowski oraz prof. dr hab. Franciszek Kolbusz. Za rozprawę otrzymała wyróżnienie w konkursie na pracę doktorską dotyczącą problematyki młodego pokolenia, zorganizowanym przez miesięcznik *Płomienie*.

Istotnym osiągnięciem w karierze naukowej Teresy Sasińskiej-Klas, już po doktoracie, było uzyskanie w 1982 roku stypendium naukowego w amerykańskim The Johns Hopkins University – School for Advanced International Studies, Bologna Center w Bolonii (Włochy), gdzie miała okazję zapoznać się ze światową, przede wszystkim amerykańską i europejską, literaturą politologiczną. We Włoszech pogłębiła swoje zainteresowania naukowe dotyczące problematyki świadomości politycznej i jej uwarunkowań. Tam też zapadła decyzja o temacie i kształcie rozprawy habilitacyjnej. Autorka poświęciła ją analizie socjalizacji politycznej. Przygotowana praca stanowiła krytyczną refleksję nad propozycją teoretyczną, powstałą – głównie w kręgu politologów amerykańskich – w wyniku refleksji nad koncepcją kultury politycznej, zaproponowanej przez Sidneya Verbę i Gabriela Almonda. Koncepcja socjalizacji politycznej – prezentowana przez uczonych amerykańskich w latach 70. i 80. XX w. – przedstawiała propozycję teoretyczną odnoszącą się do kształtowania wiedzy i wpływu na procesy myślenia politycznego młodego pokolenia w zakresie szeroko rozumianej edukacji obywatelskiej, mającej na celu kształtowanie postaw prosystemowych. Teresa Sasińska-Klas dowodziła, że nie można w pełni skutecznie programować i osiągać zamierzonych celów w kształtowaniu takich postaw. Odwoływała się do przykładów ruchów społecznych o charakterze antysystemowym, które występowały w różnych regionach świata (w tym w Europie Środkowo-Wschodniej) jako reakcji społecznej na forsowne działania i agresywne mechanizmy socjalizacyjne o charakterze prosystemowym.

Przewód habilitacyjny doktor Teresy Sasińskiej-Klas w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie nauki o polityce w oparciu o pracę „Socjalizacja polityczna. Teorie, badania, ustalenia”, wydaną nakładem Wydawnictwa UJ w Krakowie w 1992 roku, został przeprowadzony na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego 31 maja 1993 r. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: prof. dr hab. Krzysztof Pałeczki z Instytutu Nauk Politycznych UJ, prof. dr hab. Edmund Wnuk-Lipiński z Instytutu Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk w Warszawie oraz prof. dr hab. Jerzy J. Wiatr z Insty-

tutu Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego. Habilitacja została zatwierdzona 14 czerwca 1994 roku.

Rok 1993 należy odnotować jako przełomowy w karierze naukowej Pani Profesor. Po ukończeniu pracy habilitacyjnej Teresa Sasińska-Klas koncentruje swoje zainteresowania naukowe na wzajemnych relacjach mediów i polityki. W kolejnych latach badaczka swoją uwagę kieruje w stronę analizy mediów – ich wpływu na społeczeństwo – jego zachowania w sferze publicznej oraz procesów politycznych. W tym okresie Pani Profesor aktywnie uczestniczy w życiu naukowym w środowisku politologicznym i medioznawczym w kraju i zagranicą, coraz wyraźniej wkraczając w problematykę mediów i ich oddziaływania na rzeczywistość polityczną. Teresa Sasińska-Klas nabiera przekonania, że konieczne jest rozwijanie instytucji naukowo-dydaktycznych, rozwijających badania nad mediami i kształcących studentów zainteresowanych tą problematyką. Nic lepiej nie oddaje sposobu myślenia Pani Profesor o nauce i – jak to sama określiła – o jej własnym procesie dojrzewania naukowego, jak fragment autoreferatu z wniosku o profesurę zwyczajną, który złożyła 20 października 2014 roku:

Po latach własnych przemyśleń naukowych, zgłębiania literatury przedmiotu, realizowanych badań empirycznych, wypracowanego dorobku naukowego – uzyskanego w wyniku rozwijających się w tym kierunku zainteresowań naukowych [...], dotyczących analizy wzajemnych relacji zachodzących na coraz większą skalę pomiędzy mediami rozumianymi jako instytucje, sternicy tych instytucji, produkty medialne, czyli to, co określa się jako zawartość mediów a sferą publiczną, a w jej obrębie polityką analizowaną jako proces decyzyjny, ale także edukacyjny w odniesieniu do społeczeństwa, a także zachowania polityczne i działania – jest niekwestionowanym faktem i wyraźnie da się zauważyć w analizie i ocenie mojego dorobku naukowego. Włączenie do rozważań politologicznych – podejmowanych przeze mnie we wczesnych etapach mojej drogi naukowej takich zagadnień, jak: świadomość społeczno-polityczna, determinanty aktywności w sferze polityki, zachowania polityczne, myślenie polityczne – nowych zagadnień dotyczących tego, w jakim stopniu media masowe stanowiące we współczesnym społeczeństwie coraz bardziej znaczącą, by wręcz stwierdzić, że dominującą agendę socjalizacyjną wpływają na nasze zachowania, działania oraz kreują wartości w odniesieniu do polityki, uznaję za interesujące i niezwykle stymulujące intelektualnie wyzwanie teoretyczne, jak i badawcze, które zamierzam kontynuować także w przyszłości. Przyczyniło się ono wydatnie do poszerzenia mojego spojrzenia zarówno na politologię, jak i studia medioznawcze oraz skutkowało wykorzystaniem dorobku obu dyscyplin do prowadzonych przez mnie badań naukowych¹.

W roku 2017 Teresa Sasińska-Klas zostaje profesorem zwyczajnym. Jest to – w sensie formalnego awansu naukowego – ostateczne dopełnienie jej kariery naukowej. Wydawałoby się, że ktoś z takimi osiągnięciami mógłby spocząć na laurach. Tymczasem Pani Profesor jakby dostała wiatr w żagle. Stawia sobie

¹ Autoreferat z wniosku o wszczęcie procedury nadania tytułu profesora, Kraków 20.10.2014 (nieudrukowany).

i swoim pracownikom nowe wyzwania, niezmordowanie mobilizuje do pracy studentów, podróżuje po Polsce i świecie, wygłaszając rocznie dziesiątki referatów.

Spełnione marzenia

Dzisiejszy status dyscypliny, jaką stanowią *nauki o mediach*, a w ich obrębie kierunek studiów *dziennikarstwo i komunikacja społeczna* na poziomie akademickim, są dobitnym wyrazem osiągnięć zawodowych Profesor Teresy Sasińskiej-Klas.

W pierwszych latach procesu transformacji systemowej, w konsekwencji krytycznej refleksji nad dziennikarstwem funkcjonującym w Polsce przed 1989 rokiem, władze resortu szkolnictwa wyższego podjęły w 1991 roku decyzję o likwidacji dziennikarstwa jako kierunku kształcenia na poziomie akademickim. Pani Profesor oceniła tę decyzję jednoznacznie – jako wysoce niekorzystną w skutkach, zwłaszcza dla powstającego rynku wolnych mediów w nowo instalującym się ładzie demokratycznym w Polsce. Od razu zaangażowała się w działania na rzecz przywrócenia nie tyle kierunku studiów dziennikarskich, co stworzenia nowej dyscypliny akademickiej, obejmującej swym zakresem zarówno dziennikarstwo, jak i proces komunikacji społecznej. Była jednym z liderów środowiska naukowców warszawskich i krakowskich (przede wszystkim z Instytutu Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego oraz młodych badaczy z Zakładu Dziennikarstwa Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego), którzy przekonywali różne krajowe gremia decyzyjne, że niezbędne jest uruchomienie profesjonalnego kształcenia na poziomie akademickim w zawodach medialnych i okołomedialnych oraz że należy zintensyfikować prace naukowe nad budowaniem – w nowych realiach społeczno-politycznych i ekonomicznych – statusu dziennikarstwa i prowadzić naukową analizę nowo powstałego rynku wolnych mediów. Profesor Teresa Sasińska-Klas inicjowała i aktywnie uczestniczyła w przedsięwzięciach i konferencjach naukowych dotyczących tej problematyki i publikowała prace na ten temat. W 1997 roku działania te zakończyły się sukcesem. Rada Główna Szkolnictwa Wyższego wprowadziła na poziomie akademickim nowy kierunek studiów *dziennikarstwo i komunikacja społeczna*. Nazwa kierunku była autorską propozycją Pani Profesor.

Równoległe do aktywności na poziomie ogólnopolskim Profesor Teresa Sasińska-Klas podjęła starania o stworzenie instytucjonalnych ram kształcenia kadr dziennikarskich i medialnych na rodzimej uczelni. W wyniku jej aktywności – w lipcu 1995 roku – Senat Uniwersytetu Jagiellońskiego powołał międzywydziałową jednostkę o nazwie Międzynarodowa Szkoła Dziennikarstwa (MSD), której Pani Profesor została dyrektorem. Przedsięwzięcie to było kolejnym sukcesem. Oferta edukacyjna MSD okazała się bardzo atrakcyjna dla absolwentów szkół średnich, a pracownicy naukowcy zaczęli na większą skalę realizować unikatowe – na polskie warunki – badania medioznawcze. W roku akademickim 1997/1998

Międzynarodowa Szkoła Dziennikarska weszła w skład struktury nowo powstałego Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. W 1998 roku, w wyniku starań dyrekcji MSD i decyzją władz uczelni, utworzono Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej (IDiKS), w skład którego wszedł również Ośrodek Badań Prasoznawczych, którym kierował nestor polskiego medioznawstwa, prof. Walery Pisarek², oraz Katedra Komunikowania i Mediów Społecznych, kierowana przez prof. Tomasza Gobana-Klasa. Dyrektorem IDiKS została dr hab. Teresa Sasińska-Klas, która pełniła tę funkcję przez dwie kadencje, do roku 2002. W tymże roku została profesorem nadzwyczajnym Uniwersytetu Jagiellońskiego. W momencie utworzenia Instytutu, Międzynarodowa Szkoła Dziennikarstwa została przekształcona w zakład, który następnie zmienił nazwę na Zakład Komunikowania Międzynarodowego i Politycznego. Pani Profesor kieruje nim do dziś. Jest też niezastąpioną przewodniczącą Rady Instytutu. Funkcję tę sprawuje nieprzerwanie od momentu powstania Instytutu, czyli od 1998 roku.

W jubileuszowym numerze *Zeszytów Prasoznawczych* nr 3–4 z 2010 roku, dedykowanym 15-leciu Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UJ prof. Teresa Sasińska-Klas napisała:

Problemem trapiącym zwłaszcza młodą kadre naukowo-dydaktyczną Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej jest brak formalnych możliwości w zakresie zdobywania stopni naukowych w dyscyplinie zajmującej się komunikacją społeczną. [...] Dojrzał już odpowiedni moment, aby kierunek studiów pod nazwą dziennikarstwo i komunikacja społeczna stał się dyscypliną akademicką w pełnym tego słowa znaczeniu. [...] Należy wyrazić nadzieję, że realizacja tego kolejnego marzenia nie zajmie następnych piętnastu lat³.

Na szczęście nie trzeba było tak długo czekać. Między innymi za sprawą aktywności naukowej i organizacyjnej Pani Profesor, jej działalności na rzecz budowania wiarygodnego statusu dla nowej dyscypliny akademickiej, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego utworzyło – 8 sierpnia 2011 roku, decyzją minister prof. Barbary Kudryckiej – nową dyscyplinę: nauki o mediach. W 2016 roku Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego otrzymał uprawnienia do nadawania stopnia doktora i prowadzenia studiów

² Ośrodek Badań Prasoznawczych, instytucja naukowo-badawcza zajmująca się problemami masowego komunikowania. Założona w 1956 roku jako Krakowski Ośrodek Badań Prasoznawczych przy RSW „Prasa”, od 1963 roku pod obecną nazwą. W maju 1990 roku przyłączony do Uniwersytetu Jagiellońskiego, do 1 października 1991 roku działał jako Instytut Międzywydziałowy, przejściowo jako samodzielna katedra w strukturach Wydziału Prawa UJ, a następnie jako katedra w ramach Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UJ. Zob. <http://www.media.uj.edu.pl/osrodek-badan-prasoznawczych>. Więcej czytaj: W. Pisarek (1991). Co się stało z Ośrodkiem i Zeszytami? *Zeszyty Prasoznawcze*, 3–4, s. 5–8; R. Filas (2016). „Zeszyty Prasoznawcze” a Ośrodek Badań Prasoznawczych (OBP) – małżeństwo niemal doskonałe. W: M. Kawka, R. Filas, P. Planeta (red.). „Zeszyty Prasoznawcze” – analiza zawartości 1957–2012. Metody, tematy, autorzy. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 15–30.

³ T. Sasińska-Klas (2010). Od Międzynarodowej Szkoły Dziennikarstwa do Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UJ – 15 lat minęło... *Zeszyty Prasoznawcze*, 3–4, s. 26.

doktoranckich w tej dyscyplinie, a w 2017 nowo powstały Wydział Dziennikarstwa Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego uzyskał uprawnienia do nadawania tytułu doktora habilitowanego. Tak Pani Profesor spełniła swoje marzenia. Dziękujemy.

Obserwatorka przemian

W październiku 2014 roku, kiedy Teresa Sasińska-Klas przystępowała do starań o tytuł profesora zwyczajnego, jej dokumentowany dorobek naukowy liczył 236 różnego rodzaju form aktywności naukowej i badawczej, zrealizowanych w okresie 1993–2014. Trudno byłoby tu przywołać cały dorobek (na końcu zamieszczam zaledwie wybrane publikacje z lat 2004–2018), ale chciałabym zwrócić uwagę na jego cechę charakterystyczną. Analiza tego zestawienia pokazuje nader wyraźnie, iż Pani Profesor jest znakomitym obserwatorem zmieniającej się rzeczywistości społecznej, niezwykle wnikliwą badaczką przemian, których symptomy dostrzega bardzo wcześnie, a nierzadko potrafi je przewidzieć.

Najważniejsze osiągnięcia naukowe Pani Profesor dotyczą kwestii związanych z analizą specyfiki procesu transformacji systemowej, jaki rozpoczął się w Polsce w 1989 roku i zakończył wejściem naszego kraju do struktur Unii Europejskiej (UE). Szczególna uwaga w analizach prowadzonych przez Teresę Sasińską-Klas w okresie od 1989 do 2014 roku została poświęcona roli mediów w procesie transformacji systemowej, która to rola była w tym zakresie szczególna i konstruktywna, wzmacniając oraz nagłaśniając wagę i znaczenie tego procesu. Ponadto krakowska badaczka systematycznie dokonywała w tym okresie pogłębionych analiz i wtórnej analizy wyników badań opinii publicznej, które dotyczyły stosunku społeczeństwa polskiego do dokonującej się zmiany systemowej. Nowe pytania i hipotezy badawcze odniesione do już przeprowadzonych badań opinii publicznej pozwoliły jej na pogłębienie perspektywy analitycznej w zakresie poznania źródeł i motywów poparcia społeczeństwa polskiego dla dokonującej się zmiany systemowej oraz roli mediów w procesie ją poprzedzającym, jak i w toku jej dokonywania się. Ważnym obszarem zainteresowań Teresy Sasińskiej-Klas był proces ubiegania się przez rząd Polski o uzyskanie pełnego członkostwa w Unii Europejskiej, a w jego obrębie stosunek społeczeństwa polskiego do tych działań oraz do idei wejścia naszego kraju w struktury unijne. Szczególnie istotne było skierowanie uwagi badawczej i analitycznej na kondycję psychiczną (lęki, obawy, oczekiwania, nadzieje) społeczeństwa polskiego w odniesieniu do tego makroprocesu. Sygnały płynące z badań opinii publicznej niepokojąco informowały o tym, że społeczeństwo odczuwa niedosyt wiedzy na temat przyszłych tak korzyści, jak i zagrożeń wynikających z wejścia w struktury unijne – i ta problematyka była przedmiotem pogłębionych analiz prowadzonych przez badaczkę. Rezultatem tego zainteresowania były liczne publikacje naukowe, a także referaty

wyglaszane na konferencjach krajowych i zagranicznych poświęconych temu zagadnieniu.

Obecnie w centrum zainteresowań naukowych Profesor Teresy Sasińskiej-Klas znajduje się wielowymiarowa analiza roli badań opinii publicznej w procesie wywierania wpływu na zachowania obywateli w sferze publicznej. W ciągu ostatnich kilkunastu lat wzrasta zainteresowanie badaniami opinii publicznej zarówno dla celów poznawczych, co Pani Profesor uznaje za w pełni zrozumiałe (dostarczają one bowiem wiedzy o nas samych), jak i – co jest jakościowo nowe, ze względu na ich ilość i intensywność – dla celów praktycznych. W przygotowywanej obecnie monografii „Społeczne konteksty opinii publicznej” Autorka podejmuje próbę odpowiedzi na pytania, jakie to zjawisko ma znaczenie oraz jaki wywiera wpływ na myślenie i zachowania obywateli w sferze publicznej:

Czy to oznacza, że rządy demokratyczne są tak dalece zainteresowane poznaniem tego, co ludzie myślą na jakiś temat, a także czy ufają, czy też nie ufają władzy w jakiejś spornej sprawie? – i z tego powodu stymulują analityków i badaczy opinii publicznej do podejmowania coraz to nowych zadań badawczych?⁴

Pani Profesor w swoich pracach dowodzi, że tam, gdzie zawodzą tradycyjne formy partycypacji obywatelskiej, mogą pomóc badania opinii publicznej, bowiem sygnalizują one nowe zjawiska i dylematy, co pozwala politykom i reprezentantom interesów obywatelskich odnieść się do tych nowo powstałych problemów w codziennej praktyce politycznej. Jednocześnie jednak wzrasta krytyka badań opinii publicznej w ich warstwie informacyjnej. Badaczka zwraca uwagę, że:

zarówno obywatele, jak i dziennikarze, analitycy informacji przyjmują założenie, że większość prowadzonych badań opinii publicznej stanowi przykład adekwatnego pomiaru opinii publicznej, natomiast jak przyglądnijemy się rezultatom poznawczym osiąganym w wyniku badań, to dostrzegamy, iż nowoczesne techniki badawcze czynią dziś praktycznie niemożliwym zastosowanie i opisanie w założonym wymiarze i charakterze reprezentatywnej próby badanego społeczeństwa. I tę refleksję należy w większym stopniu brać pod uwagę, interpretując wyniki badań opinii publicznej prowadzone w ostatnich kilkunastu latach na tak szeroką skalę⁵.

Teresa Sasińska-Klas przyjmuje stanowisko, iż mechanizmy potencjalnej partycypacji politycznej, o których uzyskujemy sygnały w badaniach opinii publicznej, ujawniają, że deklarowana w tychże badaniach aktywność obywatelska wcale nie przyczynia się w sposób znaczący do stabilizowania równości społecznej. Krytyczne refleksje dotyczące korzyści płynących z praktycznego wykorzystania badań opinii publicznej zamykać będą analizę zawartą w przygotowywanej monografii.

Nie do przecenienia jest wkład Pani Profesor w dyskusję naukową oraz popularyzację wiedzy w kraju i poza jego granicami. Gdybym miała przywołać obraz Profesor Teresy Sasińskiej-Klas w ostatnich latach, to z pewnością zawierałby

⁴ T. Sasińska-Klas (w przygotowaniu). Społeczne konteksty opinii publicznej.

⁵ *Ibidem*.

on rekwizyt – walizkę u boku. Od 1993 roku Pani Profesor wygłosiła prawie 160 referatów na konferencjach krajowych (82 konferencje) oraz konferencjach zagranicznych i kongresach światowych (77 konferencji i kongresów) w języku angielskim, niemieckim lub rosyjskim w 20 krajach, m.in. takich jak: Austria, Bułgaria, Chile, Grecja, Hiszpania, Holandia, Kanada, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Niemcy, Republika Czeska, Rosja, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Ukraina, USA, Węgry i Wielka Brytania. Kierowała krajowymi i międzynarodowymi zespołami badawczymi (w sumie wzięła udział w 4 grantach zagranicznych i 2 krajowych), uczestniczyła w wielu międzynarodowych projektach i inicjatywach. Do najważniejszych z nich należy zaliczyć 2 duże międzynarodowe projekty badawcze. Pierwszy z nich dotyczył pokolenia SMS-ów i był realizowany przez Panią Profesor w latach 2004–2006 wspólnie z badaczami z Uniwersytetu Technicznego w Ilmenau (Niemcy), z katolickiego Uniwersytetu w Limie (Peru) oraz z Indonezji. Raport z badań „SMS Generation in Deutschland, Polen, Peru und Indonesia” ukazał się w języku polskim, angielskim i niemieckim. Drugi projekt „Promotion of the Entrepreneurship in the Framework of the EU – opportunities – image – profits” miał charakter badawczo-wdrożeniowy. Był realizowany w latach 2004–2007 przez 13 partnerów w 11 krajach, tj. w Niemczech, Polsce, Republice Czeskiej, Norwegii, Włoszech, Słowacji, Austrii, Ukrainie, Bułgarii, Białorusi i Rumunii. Profesor Teresa Sasińska-Klas kierowała polskim zespołem ekspertów, który analizował możliwości wejścia na rynek Unii Europejskiej i promocji na nim polskich przedsiębiorców. W ramach projektu prowadzone były warsztaty dla osób, które chciały rozszerzyć działalność gospodarczą na kraje UE, w struktury której dopiero co wstąpiła Polska. Wyniki badań zostały opublikowane w Polsce w postaci dwóch książek: monografii Teresy Sasińskiej-Klas i Agnieszki Szymańskiej zatytułowanej „Małopolski przedsiębiorca na rynku Unii Europejskiej. Założenia – doświadczenia – rezultaty” oraz pracy zbiorowej pod moją redakcją „Promocja małej i średniej przedsiębiorczości w Unii Europejskiej. Szanse – wizerunek – korzyści”, które ukazały się nakładem Wydawnictwa UJ w 2007 roku.

Cały dorobek i działalność naukowa Pani Profesor jest ciągiem obserwacji rzeczywistości społeczno-politycznej oraz refleksji i dyskusji na temat zachodzących w niej zmian w wymiarze międzynarodowym, krajowym i lokalnym. Na szczęście Teresa Sasińska-Klas lubi dzielić się wiedzą, spostrzeżeniami i doświadczeniem z osobami, które ją otaczają. Korzystają na tym jej współpracownicy, pracownicy, uczniowie i studenci. Wielu ludzi nauki polskiej, i nie tylko polskiej, sporo jej zawdzięcza. Wypromowała ośmiu doktorów – autorów artykułów w niniejszym tomie *Zeszytów Prasoznawczych*, który dedykowany jest Pani Profesor. Kolejny, dziewiąty przewód doktorski jest bliski zakończenia (doktorat jest już po recenzjach, a doktorantka czeka na wyznaczenie terminu obrony). Kolejne dwa przewody są w trakcie. Pani Profesor jest także Autorką 30 recenzji doktorskich i 19 habilitacyjnych. Ośmiokrotnie była również recenzentem wydawniczym rozpraw habilitacyjnych, wszystkich pozostałych recenzji wydawniczych

jej autorstwa nie sposób policzyć. Jednak przede wszystkim nie da się ocenić pracy Pani Profesor, jaką włożyła w kształcenie i rozwój kadry naukowej, nie tylko w Instytucie Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej UJ. Nie przesadzę, pisząc, że Teresa Sasińska-Klas była pierwszą – surową i jednocześnie życzliwą – czytelniczką większości prac medjoznawczych, przedkładanych w procedurach awansowych.

Rok 2018 to rok jubileuszu Profesor Teresy Sasińskiej-Klas i jednocześnie 20-lecie powołania Instytutu Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej (IDMiKS) Uniwersytetu Jagiellońskiego (dawniej Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej). W tym szczególnym jubileuszowym roku chciałyby – w imieniu własnym, pracowników, absolwentów i studentów IDMiKS UJ – wyrazić wdzięczność Pani Profesor za determinację i trud włożony w powstanie i rozwój naszego Instytutu oraz powołanie odrębnej dyscypliny nauki o mediach, a także za jej uśmiech i pozytywną energię, które niezmiennie towarzyszą nam w IDMiKS.

Wybrane publikacje prof. Teresy Sasińskiej-Klas z lat 2004–2018

- Sasińska-Klas Teresa (2018), *Przywódtwo polityczne w czasach postpolityki: wyzwania, możliwości, ograniczenia*, [w:] Stelmach Andrzej, Lorenc Magdalena, Łukaszewski Marcin (red.), *Polityka i kultura w warunkach ponowoczesności. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Wallasowi*, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań, s. 163–171.
- Sasińska-Klas Teresa (2017), *Die polnische öffentliche Meinung zur Fuchtlingsfrage*, [w:] Franzke Jochen, Koszel Bogdan, Sakson Andrzej (Hrsg.), *Migrationspolitik in Deutschland und Polen: Herausforderungen und Lösungsansätze in der europäischen Flüchtlingskrise*, WeltTrends, Potsdam, s. 357–375.
- Sasińska-Klas Teresa (2017), *Populizm w XXI w.: fenomen zjawiska i jego społeczne uwarunkowania*, [w:] Nowina Konopka Maria, Glinka Kamil, Miernik Rafał (red.), *Populizm jako narzędzie marketingu politycznego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Kielce, s. 11–30.
- Sasińska-Klas Teresa (2016), *Kanonizacja Jana Pawła II w 2014 r. Jej medialny wizerunek w opiniotwórczych mediach drukowanych w Polsce: rok po wydarzeniu; Wprowadzenie*, [w:] Olędzki Jerzy, Sasińska-Klas Teresa (red.), *Wielkość czy autorytet? Jan Paweł II w przekazach polskich mediów podczas jego kanonizacji*, Stowarzyszenie Absolwentów Dzieła Nowego Tysiąclecia, Warszawa, s. 98–114, 15–26.
- Sasińska-Klas Teresa (2016), *Ryzyko, sytuacje kryzysowe – jak komunikować skutecznie o zagrożeniach*, [w:] Świerczyńska-Głownia Weronika, Sławińska Teresa, Hodalska Magdalena (red.), *Komunikowanie o bezpieczeństwie. Medialny obraz zagrożeń*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 55–69.
- Sasińska-Klas Teresa (2016), *Dziennikarstwo i profesje medialne w procesie zmian*, [w:] Koniuk Tadeusz, Kakareko Ksenia (red.), *Zawód dziennikarza wobec współczesnych wyzwań*, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa, s. 143–156.
- Sasińska-Klas Teresa (2016), *Wstęp*, [w:] Maciejewska-Mieszkowska Katarzyna, Szurmiński Łukasz (red.), *Obraz parlamentarnej kampanii wyborczej w polskich mediach regionalnych w 2011 roku. Ujęcie medjoznawczo-politologiczne*, t. 1, WDiNP UW, s. 7–9.

- Sasińska-Klas Teresa (2016), *Wybory samorządowe w Polsce 2014 roku w świetle badań opinii publicznej*, [w:] Astramowicz-Leyk Teresa, Zukowski Arkadiusz (red.), *Samorząd terytorialny we współczesnej Europie: teoria i praktyka funkcjonowania*, Instytut Nauk Politycznych UWM, Olsztyn, s. 125–138.
- Sasińska-Klas Teresa (2016), *Zagrożenia komunikacyjne we współczesnym społeczeństwie*, [w:] Nawrocki Tomasz, Świątkiewicz Wojciech (red.), *Ład społeczny i jego przedstawienia: księga jubileuszowa Profesora Jacka Wodza*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 108–121.
- Sasińska-Klas Teresa (2016), *Badania opinii publicznej i ich zastosowanie w marketingu politycznym (na przykładzie wykorzystania badań opinii publicznej do prognozowania wyników wyborów prezydenckich w Polsce w 2015 r.)*, [w:] Kasińska-Metryka Agnieszka, Molendowska Magdalena, Wiszniowski Robert (red.), *Ideowe i pragmatyczne uwarunkowania marketingu politycznego*, Uniwersytet Jana Kochanowskiego, Kielce, s. 9–26.
- Sasińska-Klas Teresa (2015), *Zdrowie i opieka zdrowotna w odbiorze społecznym (w świetle badań opinii publicznej w Polsce w latach 2009–2014)*, „Zeszyty Prasoznawcze”, 2, s. 301–318 (zeszyt tematyczny: *Komunikowanie o zdrowiu*).
- Sasińska-Klas Teresa (2015), *The Paradoxes of Modern Communication in Old Nation-States*, [w:] Wiszniowski Robert (ed.), *Challenges to Representative Democracy: A European Perspective*, Peter Lang Edition, Frankfurt am Main, s. 95–112.
- Sasińska-Klas Teresa (2015), *Najnowsze wyzwania w metodologii i badaniach w zakresie nauk społecznych*, „Politeja” 4(36), s. 165–179 (tytuł numeru: *Odsłony polityki. III Ogólnopolski Kongres Politologii, Kraków, 22–24 września 2015*).
- Sasińska-Klas Teresa (2014), *Swoistość zjawisk w komunikacji medialnej i problemy w ich badaniach empirycznych*, „Studia Medioznawcze”, 1(56), s. 13–21.
- Sasińska-Klas Teresa (2014), *Mediatyzacja a medializacja sfery publicznej*, „Zeszyty Prasoznawcze”, 2, s. 162–175.
- Sasińska-Klas Teresa (2014), *The Old/New Dimensions of the Public Sphere in East-Central Europe: 25 Years of Political Transition towards Democracy*, [w:] Kornaś Jerzy, Danel Łukasz (red.), *25 lat polskiej transformacji systemowej: dokonania i wyzwania*, Wydawnictwa AGH, Kraków, s. 201–212.
- Sasińska-Klas Teresa (2014), *Analiza dyskursywna i jej zastosowanie w badaniach na gruncie nauk społecznych*, [w:] Borowiec Piotr, Kłosowicz Robert, Ścigaj Paweł (red.), *Odmiany współczesnej nauki o polityce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 423–435.
- Sasińska-Klas Teresa (2014), *Przywódstwo publiczne w erze globalnego zarządzania: wyzwania, innowacje, możliwości*, [w:] Wiszniowski Robert, Kasińska-Metryka Agnieszka (red.), *Marketing polityczny w gorsecie mediów*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, s. 7–23.
- Sasińska-Klas Teresa (2014), *Świadomość społeczeństwa polskiego w kontekście zmian systemowych: 1989–2014*, [w:] Astramowicz-Leyk Teresa, Tomaszewski Waldemar (red.), *Polska – 25 lat po wyborach czerwcowych: konsekwencje dla sytuacji wewnętrznej i pozycji międzynarodowej*, Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, s. 24–40.
- Sasińska-Klas Teresa (2014), *Ukraine, Russia and the EU: New Communication Order or Disorder?*, [w:] Piątkowska-Stepaniak Wiesława (ed.), *Europe of the Wary: New Communication and Information Order for Reduction of Tension within the United Europe*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole, s. 75–89.
- Sasińska-Klas Teresa (2014), *Kryzys finansowy w świadomości społeczeństwa polskiego*, [w:] Marszałek-Kawa Joanna, Chodubski Andrzej (red.), *Wielowymiarowość politologii*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, s. 239–252.

- Sasińska-Klas Teresa (2013), *Kryzys marketingu politycznego a zarządzanie jakością*, [w:] Kasińska-Metryka Agnieszka, Wiszniowski Robert (red.), *Kryzys marketingu politycznego: XXV lat Wydziału Nauk Społecznych UW; XX lat Wydziału Zarządzania i Administracji UJK w Kielcach*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, s. 78–85.
- Sasińska-Klas Teresa (2012), *Ewolucja Instrumentarium komunikacji politycznej (politycznego public relations i marketingu politycznego)*, [w:] Wiszniowski Robert, Kasińska-Metryka Agnieszka (red.), *Marketing polityczny: doświadczenia polskie*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, s. 155–170.
- Sasińska-Klas Teresa (2012), *Ewolucja kampanii negatywnej w kontekście kreowania wizerunku polityki i polityków (w stronę medialnego demontażu polityki)*, [w:] Kasińska-Metryka Agnieszka, Olszewski Piotr (red.), *Forma czy treść? Rzecz o wizerunku w życiu społecznym i politycznym*, Biała Seria, Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, s. 11–27.
- Sasińska-Klas Teresa (2012), *New Dimensions of the Political Communication: Chances and Limits*, „Polish Political Science Yearbook”, 41, s. 341–353.
- Sasińska-Klas Teresa (2012), *New Dimensions of Political Communication: Chances and Limits* (Nauji politinės komunikacijos aspektai: galimybės ir ribos), „Informacijos Mokslai”, 59, s. 84–92.
- Sasińska-Klas Teresa (2011), *Zagrożenia w komunikacji- nowe wyzwania w procesie tworzenia się społeczeństwa informacyjnego*, [w:] Świerczyńska-Głownia Weronika, Wąsiński Arkadiusz (red.), *Komunikacja we współczesny społeczeństwie. Edukacja – strategie – wyzwania*, Wydawnictwo Wyższa Szkoła Administracji, Bielsko-Biała, s. 13–21.
- Sasińska-Klas Teresa (2011), *Percepcja zmiany systemu politycznego w oczach polskiej opinii publicznej 1989–2010*, [w:] Dzwonczyk Joanna, Kornaś Jerzy (red.), *Transformacja polska – oczekiwania i rzeczywistość*, cz. 2, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków, s. 51–63.
- Sasińska-Klas Teresa (2010), *Transformacja systemu politycznego w Polsce po 1989 r. w świetle badań opinii publicznej (rola mediów jako źródła informacji o rzeczywistości w procesie zmiany)*, [w:] Wolny-Zmorzyński Kazimierz, Furman Wojciech, Nierenberg Bogusław, Marszałek-Kawa Joanna (red.), *Demokratyczne przemiany polskich mediów w latach 1989–2009*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Lublin, s. 30–43.
- Sasińska-Klas Teresa (2010), *Od Międzynarodowej Szkoły Dziennikarstwa do Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej – 15 lat minęło...*, „Zeszyty Prasoznawcze”, 3–4, s. 9–25.
- Sasińska-Klas Teresa (2010), *Stereotypy i ich odzwierciedlenie w opinii publicznej*, [w:] Kasińska-Metryka Agnieszka, Gołoś Michał (red.), *Mity i stereotypy w polityce*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, s. 7–20.
- Sasińska-Klas Teresa (2010), *Transformation of the Political System in Poland after 1989 and the Role of Media*, [w:] Riedel Rafał (red.), *Central Europe. Two Decades After*, Uniwersytet Warszawski & Instytut Nauk Politycznych / Uniwersytet Opolski, Warszawa–Opole, s. 351–362.
- Sasińska-Klas Teresa (2009), *Najnowsze wyzwania w metodologii nauk społecznych- trendy, nowe podejścia i orientacje*, [w:] Antoszewski Andrzej, Dumała Andrzej, Krauz-Mozer Barbara, Radzik Barbara (red.), *Teoretyczne i metodologiczne wyzwania badań politologicznych w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 27–34.
- Sasińska-Klas Teresa (2008), *Medialny wizerunek odchodzenia Jana Pawła II na lamach prasy regionalnej w Małopolsce (na przykładzie gazety codziennej „Dziennik Polski”)*, [w:] Dyczewski Leon, Lewek Antoni, Olędzki Jerzy (red.), *Odchodzenie Jana Pawła II do Domu*

- Ojca w polskich mediach*, Księgarnia św. Jacka / Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, Katowice–Warszawa, s. 258–278.
- Sasińska-Klas Teresa (2008), *Nieobecni w wyborach*, [w:] Magoska Maria (red.), *Wybory samorządowe w kontekście mediów i polityki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 35–49.
- Sasińska-Klas Teresa (2008), *Dziennikarstwo- zawód czy wyzwanie?*, [w:] Bauer Zbigniew, Chudziński Edward (red.), *Dziennikarstwo i świat mediów*, wyd. 4 zmien., uzup. i rozsz., Wydawnictwo Universitas, Kraków, s. 469–479.
- Sasińska-Klas Teresa (2008), *Ryszarda Kapuścińskiego spojrzenie na zawód dziennikarza*, [w:] Wolny-Zmorzyński Kazimierz, Piątkowska-Stepaniak Wiesława, Nierenberg Bogusław, Furman Wojciech (red.), *Ryszarda Kapuścińskiego spojrzenie na media i dziennikarstwo*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole, s. 13–24.
- Sasińska-Klas Teresa (2008), *Voter Absenteeism in the Local Government Elections in Poland in 2006*, „Polish Political Science Yearbook”, 37, s. 43–56.
- Sasińska-Klas Teresa, Szymańska Agnieszka (2007), *Małopolski przedsiębiorca na rynku Unii Europejskiej: założenia, doświadczenia, rezultaty*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Sasińska-Klas Teresa (red.) (2007), *Media w wyborach. Kampanie wyborcze. Media w polityce*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.
- Sasińska-Klas Teresa (2007), „Od” czy „ku” obywatelskiemu społeczeństwu?, [w:] Krzysztofek Kazimierz (red.), *Kultura – aksjologia – polityka. Wzajemne sprzężenia*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, s. 13–19 (reprint z wydania z 1995 r.).
- Sasińska-Klas Teresa (2007), *Badania opinii publicznej. Najnowsze wyzwania i ujęcia teoretyczne*, [w:] Fras Janina (red.), *Studia nad komunikowaniem politycznym*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2007, s. 239–247.
- Sasińska-Klas Teresa, Klimsa Paul, Colona Carla G., Ispandriano Lukas, Doehring Nicola, Hellwig Katharina (2006), *Generation „SMS” – An Empirical 4-country Study Carried out in Germany, Poland, Peru and Indonesia*, [w:] *Diskussionsbeitrag No 20*, Technische Universitaet, Ilmenau, s. 1–26.
- Sasińska-Klas Teresa (2006), *Medialny demontaż wizerunku sfery publicznej w Polsce. Czy odpowiedzialność i wiarygodność mediów uznać należy za relikwiny przeszłości?*, [w:] Wolny-Zmorzyński Kazimierz, Wrońska Marta, Furman Wojciech (red.), *Między odpowiedzialnością a sensacją. Dziennikarstwo i edukacja na przełomie wieków*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 11–18.
- Sasińska-Klas Teresa (2006), *Opinia publiczna w systemie demokratycznym*, [w:] *Prawo – władza – społeczeństwo – polityka*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, s. 425–434.
- Sasińska-Klas Teresa (2006), *Medialny wizerunek Andrzeja Leppera*, [w:] Marczevska-Rytko Maria (red.), *Populizm na przełomie XX i XXI wieku. Panaceum czy pułapka dla współczesnych społeczeństw?*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, s. 249–258.
- Sasińska-Klas Teresa (2005), *Świadomość społeczeństwa polskiego w okresie 1989–2005. Czego Polacy oczekiwali, a co się okazało?*, [w:] Wolny-Zmorzyński Kazimierz, Furman Wojciech (red.), *Reportaż a przemiany społeczne po 1989 roku*, Wyższa Szkoła Zarządzania, Rzeszów, s. 7–21.
- Sasińska-Klas Teresa (2005), *The Participation of Polish Women in Politics. Women Outside the Mainstream*, <http://www.medijuprojekts.lv>.
- Sasińska-Klas Teresa (2005), *Bumerangowy efekt kampanii informacyjnej – Polacy za czy przeciw Unii Europejskiej?*, [w:] Magoska Maria (red.), *Media – władza – prawo*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 117–130.
- Sasińska-Klas Teresa (2004), *Europejskość/antyeuropejskość polskiej opinii publicznej*, [w:] Kaszuba Krzysztof, Sasińska-Klas Teresa, Wolny-Zmorzyński Kazimierz (red.),

W drodze do Unii Europejskiej. Gospodarka – kultura – media, Wyższa Szkoła Zarządzania, Rzeszów, s. 185–197.

Sasińska-Klas Teresa (2004), *Stosunek Polaków do Unii Europejskiej przed i po referendum unijnym (w świetle badań opinii publicznej)*, [w:] Sasińska-Klas Teresa, Hess Agnieszka (red.), *Media a integracja europejska*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 111–126.

Sasińska-Klas Teresa (2004), *Lęki i nadzieje Polaków przed zbliżającym się referendum unijnym w świetle badań opinii publicznej*, [w:] Hess Agnieszka, Vyslonzil Elisabeth (red.), *Der EU-Beitritt der Länder Ostmitteleuropas*, Peter Lang, Frankfurt am Main, s. 99–117.

Sasińska-Klas Teresa (2004), *Możliwości i ograniczenia prognozowania zachowań wyborczych obywateli w świetle badań opinii publicznej (na przykładzie wyborów samorządowych w Polsce w 2002 r.)*, „Problemy Humanistyki”, 8/9, s. 19–36.